
ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ЦІЛЮВИХ РИНКІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

УДК 338.43:338.49:316.3

Ірина Анатоліївна АЖАМАН

кандидат економічних наук, доцент,
кафедра менеджменту та управління проектами,
Одеська державна академія будівництва та архітектури
вул. Дідріхсона, 4, м. Одеса, 65029, Україна
E-mail: ag_irisya@ukr.net
Телефон: +380673065064

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СУЧАСНОГО СЕЛА

Ажаман, І. А. Розвиток соціальної інфраструктури сучасного села [Текст] / Ірина Анатоліївна Ажаман // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 14. – №1. – С. 17-24. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Метою статті є визначення рівня забезпеченості сільської місцевості закладами соціально-культурної сфери, що дасть можливість сформулювати пріоритетні напрями розвитку соціальної інфраструктури села на перспективу. Для досягнення такої мети в роботі проаналізовано наявність та структуру закладів освіти та культури. За результатами досліджень встановлено, що сільська місцевість характеризується низьким рівнем забезпеченості такими закладами. Проте їх будівництво необхідно здійснювати в тій місцевості, де в них є нагальна потреба. Будівництво дитячих дошкільних закладів на селі необхідно проводити за попереднім його узгодженням з перспективними планами розвитку населеного пункту та залученням для виконання будівельно-монтажних робіт коштів державного і місцевого бюджетів, громади, підприємств та інших. З метою економічності будівництва та експлуатації закладів соціально-культурної сфери пропонується використовувати сучасні проекти, у яких враховано використання новітніх технологій та матеріалів.

Ключові слова: заклади соціально-культурної сфери; дошкільні навчальні заклади; заклади культури; сільська місцевість; забезпеченість; структура.

Ирина Анатольевна АЖАМАН

РАЗВИТИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ СОВРЕМЕННОГО СЕЛА

Аннотация

Целью статьи является определение уровня обеспеченности сельской местности заведениями социально-культурной сферы, что позволит в дальнейшем сформировать приоритетные направления развития социальной инфраструктуры села на перспективу. Для достижения такой цели в работе проанализировано наличие и структура учреждений образования и культуры. По результатам исследований установлено, что сельская местность характеризуется низким уровнем обеспеченности ими. Однако их строительство необходимо осуществлять в той местности, где в них есть необходимость. Строительство детских дошкольных заведений на селе необходимо проводить с предыдущим его согласованием с перспективными планами развития населенного пункта и привлечением для выполнения строительно-монтажных работ средств государственного и местного бюджетов, общественности, предприятий и других. С целью экономичности строительства и эксплуатации учреждений социально-культурной сферы предлагается использовать современные проекты, в которых учтено использование новейших технологий и материалов.

© Ірина Анатоліївна Ажаман, 2013

Ключевые слова: заведения социально-культурной сферы; дошкольные учебные заведения; заведения культуры; сельская местность; обеспеченность; структура.

Iryna Anatoliivna AZHAMAN

PhD in Economics, Associate Professor,
Department of Management and Management by Projects,
Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture
Didrihson str., 4, Odessa, 65029, Ukraine
E-mail: ag_irisya@ukr.net
Phone: +380673065064

DEVELOPMENT OF SOCIAL INFRASTRUCTURE OF MODERN VILLAGE

Abstract

In the article there has been determined the level of provision of rural locality establishments of socio-cultural sphere, that will allow to form the priority directions of development of social infrastructure. For the achievement of this aim there has been analysed the presence and structure of establishments of education and culture. According to the research the rural locality is characterized by the low level of material well-being by such establishments. However their construction must be carried out in that locality, where there is an urgent necessity of such establishments. Construction of preschool institutions in the rural locality has to be conducted with its previous concordance with the perspective plans of development of settlement and the involvement of state and local budgets, the public, businesses and etc for implementation of building and installation works. With the purpose of economy of building and exploitation of establishments of socio-cultural sphere it is suggested to use modern projects where the newest technologies and materials are taken into account.

Keywords: establishments of socio-cultural sphere; preschool educational establishments; establishments of culture; rural locality; material well-being; structure.

JEL classification: R220, I000

Невід'ємною складовою життя сучасної людини є заклади соціально-культурної сфери, метою яких є надання послуг освіти, організації культурного дозвілля тощо, що створює умови для комфортного життя і відпочинку мешканців. Особливо актуальним є питання розвитку соціально-культурної сфери в сільській місцевості, де згідно із статистичними даними у 2012 році мешкало 31,1% всього населення України.

Вагомість проблеми забезпечення сільської місцевості закладами соціально-культурної сфери обумовила значну увагу вітчизняних вчених-економістів. Так Владечак А. В., Бурда Н., Мамчин М. М., Синявська І. М. досліджували стан та тенденції розвитку соціальної інфраструктури села [1-4]. Горьовий В. П. розглядає розвиток соціальної інфраструктури в контексті розвитку сільських територій [5]. Такі фахівці, як Збарський В. К., Клокар О. О., Мацола М. М. окреслили значення соціальної сфери для відтворення робочої сили, розвитку трудових ресурсів [6-8]. Вплив соціальної інфраструктури села на розвиток сільськогосподарських підприємств досліджувала Морозова Г. С. [9]. Питання фінансування розбудови соціальної сфери вивчав Макуха С. М. [10]. Ці та інші напрацювання вітчизняних науковців сприяють поступовому розв'язанню проблеми створення

сучасних умов праці і відпочинку сільських мешканців. Проте в роботах науковців недостатня увага звертається на визначення рівня забезпеченості села об'єктами соціально-культурної сфери, що і обґрунтовує необхідність досліджень, результати яких наведені в нашій статті.

Метою статті є визначення рівня забезпеченості сільської місцевості закладами соціально-культурної сфери, що дасть можливість сформулювати пріоритетні напрями розвитку соціальної інфраструктури села на перспективу. Для досягнення такої мети в роботі проаналізована наявність, динаміка та структура закладів освіти, культури тощо.

Першим кроком в організації якісного освітнього процесу, розвитку особистості є дошкільні заклади. Вони, з одного боку, сприяють формуванню у дітей прагнення до пізнання нового та закладають підґрунтя для навчання в загальноосвітній школі. З іншого боку, наявність таких закладів сприяє зайнятості їх батьків та прискорює повернення їх до трудового процесу. Забезпеченість сільської місцевості дошкільними закладами є одним з критеріїв, що визначає рівень їх розвитку. Результати дослідження дошкільних закладів в Україні та в сільській місцевості зокрема наведено в таблиці 1.

Період 2007-2011 років характеризувався щорічним зростанням чисельності дошкільних закладів – з 15,3 до 16,1 тисяч. Особливістю такого зростання є підвищення його темпів у 2011р. За період дослідження загальна кількість дошкільних закладів зросла на 0,8 тис. чи 5,2%.

Сільська місцевість порівняно з містом характеризується меншою щільністю населення в розрахунку на 1 км². Населені пункти досить часто знаходяться на великій відстані один від одного. Така обставина формує необхідність забезпечення кожного сільського поселення (або кількох за умови їх розташування поряд) дошкільними закладами, які за кількістю місць можуть бути меншими за міські. У зв'язку з цим питома вага закладів, які знаходяться на селі, є більшою. Проведені дослідження виявили тенденцію до

зростання частки сільських дошкільних закладів у загальній їх кількості – з 56,9 до 57,8%. Збільшення чисельності закладів забезпечує зростання кількості місць у них – на 87 тис. загалом по Україні, в тому числі на 33 тис. – в сільській місцевості. Зміна структури чисельності місць у дошкільних закладах має однакову тенденцію зі зміною їх кількості – з 2007 до 2011 рр. питома вага місць у сільських дошкільних закладах збільшилась на 0,8 відсоткових пункти та досягла значення в 28%. Тобто в сільській місцевості знаходиться 57,8% усіх дошкільних закладів країни, місткість яких становить 28% від загальної кількості місць. Цей факт ще раз підкреслює незначні розміри дошкільних закладів на селі порівняно з міськими.

Таблиця 1. Стан забезпечення дошкільними навчальними закладами сільської місцевості [11]

Показники	2007р.	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2011р. до 2007р., +/-	2011р. до 2007р., %
Кількість закладів, тис.	15,3	15,4	15,5	15,6	16,1	0,8	105,2
у т. ч. в сільській місцевості	8,7	8,7	8,8	8,9	9,3	0,6	106,9
Питома вага закладів у сільській місцевості, %	56,9	56,5	56,8	57,1	57,8	0,9	X
у них місць, тис.	1084	1110	1121	1136	1171	87,0	108,0
у т. ч. в сільській місцевості	295	302	307	315	328	33,0	111,2
Питома вага місць у сільській місцевості, %	27,2	27,2	27,4	27,7	28,0	0,8	X
Кількість дітей у закладах, тис.	1137	1195	1214	1273	1354	217,0	119,1
у т. ч. в сільській місцевості	221	236	242	261	291	70,0	131,7
Питома вага дітей у закладах сільської місцевості, %	19,4	19,7	19,9	20,5	21,5	2,1	X
Охоплення дітей закладами, відсотків до кількості дітей відповідного віку	54	54	53	53	57	3,0	X
у т. ч. в сільській місцевості	31	32	31	32	36	5,0	X
відхилення рівня охоплення дітей сільської місцевості від середнього, +/-	-23	-22	-22	-21	-21	2,0	91,3
Кількість дітей у закладах у розрахунку на 100 місць	105	108	108	112	116	11,0	110,5
у т. ч. в сільській місцевості	75	78	79	83	89	14,0	118,7

Проте переважна частка кількості дошкільних закладів у сільській місцевості не свідчить про високий рівень забезпеченості ними. Так рівень охоплення дітей відповідного віку садками та яслами загалом по країні за період дослідження зріс на 3 відсоткові пункти та становив у 2011 році 57%. Для сільської місцевості цей показник становить 36%, тобто тільки третина дітей мають можливість відвідувати дошкільні заклади на селі. Така ситуація формує об'єктивну потребу в прискоренні темпів будівництва дошкільних закладів на селі.

Дослідження кількості дітей у садках та яслах у розрахунку на 100 місць показало «переповненість» міських дошкільних закладів та наявність резерву в сільських. На селі кількість дітей у розрахунку на 100 місць зросла на 14 осіб та досягла у 2011 році показника 89 чоловік –

резерв заповненості сільського дошкільного закладу становить 11 осіб.

Вивчення рівня забезпеченості дошкільними закладами за областями показало його нерівномірність – рисунок 1.

Позицію лідера за рівнем забезпеченості сільської місцевості дошкільними закладами займають Черкаська, Херсонська, Сумська, Київська, Миколаївська та Хмельницька області, де у 2011 р. 49-54% населених пунктів мали такі заклади. Тобто ці області наближаються до середнього рівня забезпеченості по країні загалом. Поряд з цим у таких областях, як Івано-Франківська та Львівська, лише 20% сільських мешканців мають можливість відправляти дітей до дитячих закладів. Ці дослідження показують значну розбіжність у забезпеченні дошкільними закладами областей України, що необхідно

враховувати при розробці заходів вирішення цієї проблеми та сприяння будівництву.

Узагальнюючи проведені дослідження щодо наявності та динаміки кількості дошкільних закладів, ми встановили позитивну тенденцію як в Україні загалом, так і в сільській місцевості зокрема, проте водночас виявлено необхідність

будівництва таких закладів у сільських населених пунктах, які їх не мають, що створюватиме умови для підвищення рівня залучення дітей та сприятиме вивільненню молодих спеціалістів до роботи на підприємствах, у тому числі – аграрної сфери.

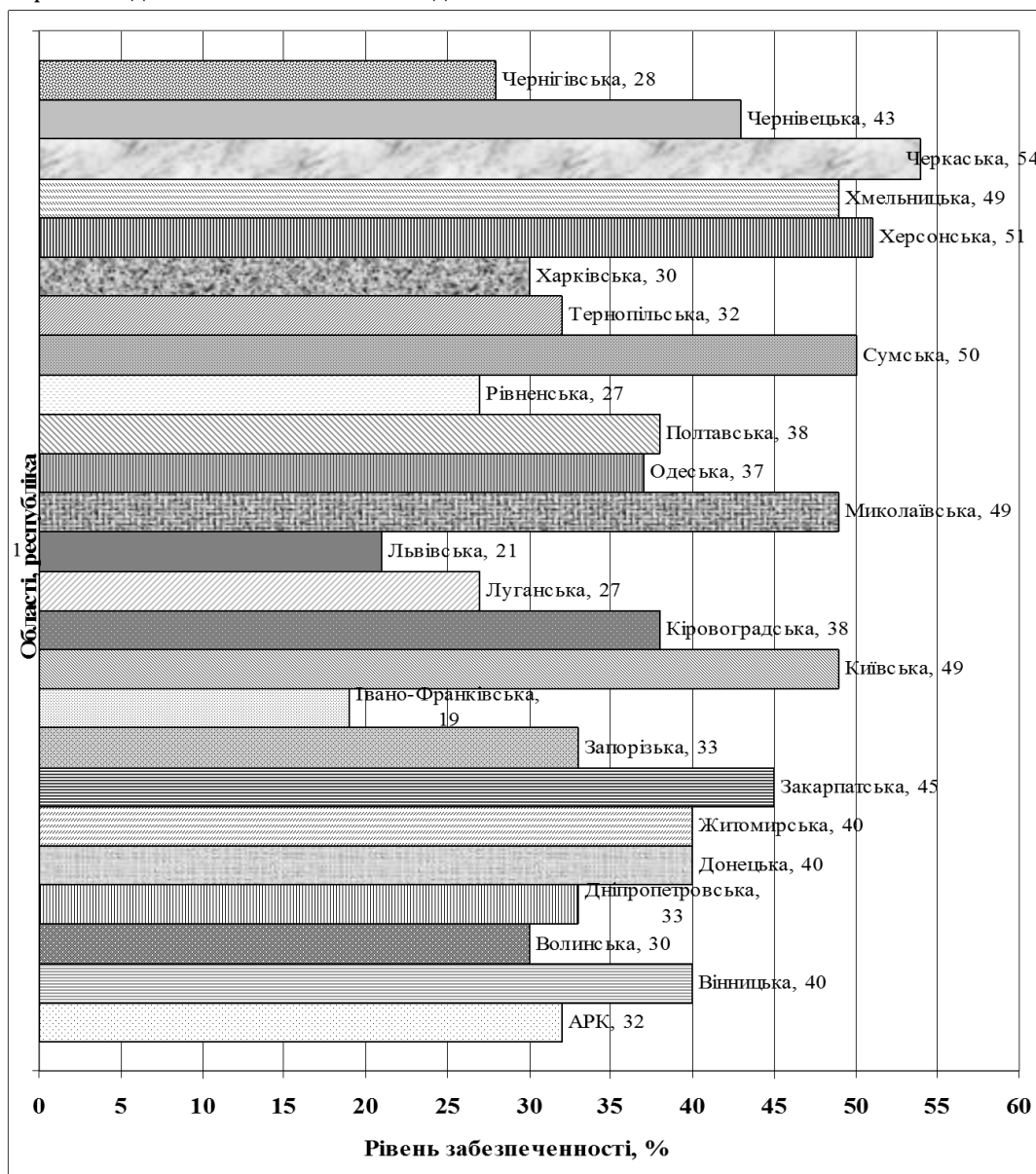

Рис. 1. Рівень забезпеченості сільської місцевості дошкільними навчальними закладами за областями, % [11]

Таке будівництво повинно бути обґрунтоване з демографічної точки зору – першочергово його необхідно проводити в тих селищах, які мають достатню кількість дітей відповідного віку для реалізації таких проектів. Будівництво в інших населених пунктах необхідно розглядати як перспективне за умови покращення демографічної ситуації.

Організації дозвілля в сільській місцевості сприяє мережа закладів культури. Основними

видами останніх є бібліотеки, демонстратори фільмів, клуби (таблиця 2).

В Україні загалом і в сільській місцевості зокрема провідне місце за кількістю займають бібліотеки – 19,3 та 14,7 тис. Дещо менша кількість клубних закладів – 18,5 та 16,4 тис. відповідно. Найменше розповсюдження отримали демонстратори фільмів, кількість яких у країні протягом 2008-2011 років становила лише 2,2 тис., у т. ч. в сільській місцевості – 1,6 тис. одиниць.

Таблиця 2. Динаміка та структура закладів культури [11]

Показники	Усього, тис.					у т. ч. в сільській місцевості												2011 р. до 2007 р., +/-		
	2007р.	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2007р.		2008р.		2009р.		2010р.		2011р.		усього	у сільській місцевості			
						тис.	%	тис.	%	тис.	%	тис.	%	тис.	%			тис.	%	
Кількість бібліотек	20,8	20,6	20,1	19,5	19,3	15	72,1	15,1	73,3	15,2	75,6	14,9	76,4	14,7	76,2	-1,5	-0,3	4,1		
Кількість демонстраторів фільмів	3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	73,3	1,8	81,8	1,6	72,7	1,6	72,7	1,6	72,7	-0,8	-0,6	-0,6		
Кількість клубних закладів	18,9	18,8	18,7	18,6	18,5	16,7	88,4	16,6	88,3	16,5	88,2	16,5	88,7	16,4	88,6	-0,4	-0,3	0,3		
Темп росту (скорочення (-), % до попереднього року																				
Кількість бібліотек	-	99,0	97,6	97,0	99,0	-	-	100,7	X	100,7	X	98,0	X	98,7	X	X	X	X		
Кількість демонстраторів фільмів	-	73,3	100	100	100	-	-	81,8	X	88,9	X	100,0	X	100,0	X	X	X	X		
Кількість клубних закладів	-	99,5	99,5	99,5	99,5	-	-	99,4	X	99,4	X	100,0	X	99,4	X	X	X	X		

Загалом спостерігається тенденція до скорочення кількості закладів культури всіх видів та збільшення питомої їх ваги в сільській місцевості. Так станом на 2011 рік, частка бібліотек, розташованих у сільських населених пунктах, становила 76,2%, демонстраторів фільмів – 72,7%, а клубних закладів досягла значення в 88,6%. Таким чином, за кількістю основна частина закладів культури знаходиться в сільській місцевості. Однак такі показники не дають чіткої уяви про їх достатність або доцільність будівництва. Для цього необхідно дослідити рівень забезпеченості закладами культури в розрахунку на 100 населених пунктів та 1000 осіб мешканців (таблиця 3).

У дослідженні був використаний поділ мешканців на сільських – ті, що проживають у сільській місцевості, та міських – мешканців міських поселень. Також рівень забезпеченості закладами культури визначався в розрахунку на 100 сільських та міських населених пунктів. В останню категорію були об'єднані міста та селища міського типу, оскільки вони за рівнем розвитку інфраструктури та соціальної сфери наближені саме до міст. Дослідження показали, що в місті 1 бібліотека розрахована в середньому на 6,7 тис. осіб, а в сільській місцевості – припадає 962 мешканці. Тобто рівень забезпеченості сільських мешканців бібліотеками в 7 раз вище міських. Також вищі показники забезпеченості сільських мешканців демонстраторами фільмів – у 5,5 разів і клубними закладами – в 16,4 раза.

Однак такі, на перший погляд, високі показники забезпеченості сільських мешканців закладами культури є нерівнозначними, якщо врахувати їх досяжність – відстань від місця проживання до закладу та наявність транспортних засобів, які надають послуги з перевезення. Тому забезпеченість сільського населення закладами культури більш доречно розраховувати на кількість населених пунктів.

При дослідженні кількості закладів культури за їх основними видами в розрахунку на 100 населених пунктів були отримані протилежні результати, які свідчать про те, що не кожне сільське поселення має бібліотеку, клубний заклад, а тим більше – демонстратора фільмів. Так у розрахунку на 1 місто (селище міського типу включно) у 2011 році припадало 3,4 бібліотеки, 0,4 демонстратора фільмів та 1,6 клубних закладів. І хоча рівень їх забезпеченості за період дослідження знизився по всіх видах таких закладів, він залишається значно вищим, ніж у сільській місцевості. У сільських поселеннях лише кожний другий населений пункт має бібліотеку та/або клубний заклад і лише 17,8 з 100 мають демонстратор фільмів.

Отже, станом на 2011 рік склалася тенденція до зменшення чисельності закладів культури і,

відповідно, рівня забезпеченості ними як сільських мешканців, так і сільських населених пунктів. У загальному виразі більше 70% всіх закладів культури розташовані в сільській місцевості. Проте, зважаючи на кількість сільських поселень та відстані між ними, їх досяжність не сприяє зростанню показників їх відвідування та підвищенню рівня організації дозвілля селян.

Крім кількісних показників, необхідно звернути увагу і на якісні – рівень послуг, що надаються закладами культури в місті та на селі, ступінь використання сучасних технологій та інше. Сільські поселення здебільшого не мають доступу до таких новинок, а отже – мешканці обмежені в можливостях для організації відпочинку на більш високому рівні.

Узагальнюючи аналіз стану забезпеченості сільської місцевості закладами освіти (дошкільні заклади) та культури, вважаємо, що необхідно звернути увагу на ту особливість, що їх потребу доцільно визначати не тільки в розрахунку на кількість мешканців, а й з урахуванням характерних рис села з точки зору географічного розташування, демографічних особливостей та тенденцій. Сільська місцевість характеризується низьким рівнем забезпеченості дошкільними закладами, проте їх будівництво необхідно здійснювати насамперед у тій місцевості, де є нагальна потреба – є достатня для відкриття закладу кількість дітей відповідного віку та спостерігаються позитивна тенденція до збільшення кількості населення та стабілізація і зростання народжуваності. Будівництво дитячих дошкільних закладів на селі необхідно проводити з попереднім його узгодженням з перспективними планами розвитку населеного пункту та залученням для виконання будівельно-монтажних робіт не тільки коштів державного та місцевого бюджетів, а також громади, підприємств, які знаходяться поряд, та приватних осіб. З метою економічності будівництва та експлуатації таких закладів, а також створення умов для дітей на рівні міських поселень та кращих, пропонується використовувати сучасні проекти, в яких враховано використання новітніх технологій, енергозберігаючих та екологічно-чистих матеріалів та можуть бути встановлені автономні системи енерго-, водозабезпечення та опалення. Останнє є найбільш актуальним для віддалених населених пунктів, проведення в які інженерно-технічних комунікацій ускладнюється природними умовами або є неможливим через віддаленість основних магістралей.

Щодо розвитку будівництва культурних закладів перш за все необхідно провести дослідження та встановити причини закриття (ліквідації) вже наявних. Необхідно виявити основні їх види, які користуватимуться найбільшими попитом у сільських мешканців, і

відповідно до цього вже здійснювати пошук коштів для реалізації таких проектів. Також необхідно зважати на демографічні та географічні фактори, які характеризують населений пункт. Адже будівництво культурних закладів має

створювати умови відпочинку мешканців на тривалий період часу. На вирішення вказаних проблем і будуть спрямовані подальші дослідження.

Таблиця 3. Рівень забезпеченості закладами культури сільської місцевості [11]

Показники	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2011 р. до 2007 р., +\-	2011 р. до 2007 р., %
У розрахунку на 1000 осіб							
Міські жителі							
Кількість бібліотек	0,18	0,17	0,16	0,15	0,15	-0,04	80,1
Кількість демонстраторів фільмів	0,03	0,01	0,02	0,02	0,02	-0,01	75,7
Кількість клубних закладів	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,00	96,4
Сільські мешканці							
Кількість бібліотек	1,02	1,04	1,05	1,04	1,04	0,01	101,5
Кількість демонстраторів фільмів	0,15	0,12	0,11	0,11	0,11	-0,04	75,3
Кількість клубних закладів	1,14	1,14	1,14	1,15	1,15	0,02	101,7
У розрахунку на 100 населених пунктів							
Міських поселень							
Кількість бібліотек	431,5	408,9	364,6	342,3	342,3	-89,3	79,3
Кількість демонстраторів фільмів	59,5	29,7	44,6	44,6	44,6	-14,9	75,0
Кількість клубних закладів	163,7	163,6	163,7	156,3	156,3	-7,4	95,5
Сільських поселень							
Кількість бібліотек	52,62	53,00	53,39	52,36	51,67	-1,0	98,2
Кількість демонстраторів фільмів	7,72	6,32	5,62	5,62	5,62	-2,1	72,9
Кількість клубних закладів	58,59	58,27	57,95	57,98	57,64	-0,9	98,4

Список літератури

1. Владечак, А. В. Розвиток соціальної інфраструктури села в умовах ринкових трансформацій [Текст] / А. В. Владечак // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2010. – № 9. – С. 93-98.
2. Бурда, Н. Тенденції розвитку соціальної інфраструктури села [Текст] / Наталія Бурда // Економічний аналіз. – 2010. – Випуск 7. – С. 28-30.
3. Мамчин, М. М. Тенденції розвитку інфраструктури українського села [Текст] / Мамчин М. М., Жагалак І. І., Добуш Ю. Я. // Теорія логістики і маркетингу – 2007. – № 594. – С. 455-460.
4. Синявська, І. М. Оціночні показники стану та розвитку соціальної інфраструктури сільських територій [Текст] / І. М. Синявська // Науковий вісник ЛНАУ – 2012. – № 39. – С. 187-190
5. Горьовий, В. П. Розвиток соціальної інфраструктури села та сільських територій [Текст] / В. П. Горьовий // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2011. – Вип. 163. – Частина 2 – С. 169-173.
6. Збарський, В. К. Соціальна інфраструктура села як фактор відтворення робочої сили [Електронний ресурс] / В. К. Збарський // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України – 2010. – Вип. 154. – Частина 1. – Режим доступу до журн. : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnu/2010_154_1/zmist.html.
7. Клокар, О. О. Розвиток соціальної інфраструктури як чинника формування трудових ресурсів аграрного сектора економіки [Текст] / О. О. Клокар // Сталий розвиток економіки. – 2012. – №1(11). – С. 31-37.

-
8. Мацола, М. М. Вплив соціальної інфраструктури на людський розвиток у сільській місцевості областей Карпатського регіону [Електронний ресурс] / М. М. Мацола, С. М. Мацола // Вісник Прикарпатського університету. Серія Економіка – 2009. – Випуск 7. – Режим доступу до журн. : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VPu/Ekon/2009_7/46.pdf.
 9. Морозова, Г. С. Соціальна інфраструктура села та її вплив на сталий розвиток сільськогосподарських підприємств [Текст] / Г. С. Морозова // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії (економічні науки) – 2012. – Випуск 4 Т. 1- С. 210-214.
 10. Макуха, С. М. Пріоритети фінансування розвитку соціальної інфраструктури села в сучасних умовах [Текст] / С. М. Макуха // Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки. – 2012. – Випуск № 65 – С. 106-108.
 11. Статистичний щорічник України за 2011 рік [Текст] / За ред. О. Г. Осауленка. – К. : ТОВ «Август Трейд». – 2012. – 559с.

References

1. Vladchak, A. (2010). Development of social infrastructure of village is in the conditions of market transformations [Rozvytok sotsialnoi infrastruktury sela v umovakh rynkovykh transformatsii]. Collection of scientific works of the Tavria State Agrotechnological University (economic sciences), 2010, 9, 93-98.
2. Burda, N. (2010). Progress of social infrastructure of village trends [Tendentsii rozvytku sotsialnoi infrastruktury sela]. Economic analysis, 7, 28-30.
3. Mamchyn, M., Zhahaliak, I. & Dobush, Yu. (2007) Progress of infrastructure of the Ukrainian village trends [Tendentsii rozvytku infrastruktury ukrainskoho sela]. Theory of logistic and marketing, 594, 455-460.
4. Syniavska, I. (2012). Evaluation indexes of the state and development of social infrastructure of rural territories [Otsinochni pokaznyky stanu ta rozvytku sotsialnoi infrastruktury silskykh terytorii]. Scientific announcer of the Luhansk national agrarian university, 39, 187-190.
5. Horovyi, V. (2011). Development of social infrastructure of village and rural territories [Rozvytok sotsialnoi infrastruktury sela ta silskykh terytorii]. Scientific announcer of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 163(2), 169-173.
6. Zbarskyi, V. (2010) Social infrastructure of village as factor of recreation of labour force [Sotsialna infrastruktura sela yak factor vidtvorennia robochoi syly]. Scientific announcer of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 154 (1).
7. Klokar, O. (2012). Development of social infrastructure as a factor of forming of labour resources of agrarian sector of economy [Rozvytok sotsialnoi infrastruktury yak chynnyka formuvannia trudovykh resursiv ahrarnoho sektora ekonomiky]. Steady development of economy, 1(11), 31-37.
8. Matsola, M. & Matsola, S. (2009). Influence of social infrastructure is on human development in rural locality of areas of region of Carpathians [Vplyv sotsialnoi infrastruktury na liudskyi rozvytok u silskii mistsevesti oblastei Karpatskoho rehionu]. Announcer of the Prykarpattya university. Economy, 7.
9. Morozova, H. (2012). A social infrastructure of village and her influence are on steady development of agricultural enterprises [Sotsialna infrastruktura sela ta yii vplyv na stalyi rozvytok silskykh pidpriemstv]. Scientific works of the Poltava State Agrarian Academy (economic sciences), 4(1), 210-214.
10. Makukha, S. (2012). Priorities of financing of development of social infrastructure of village are in modern terms [Priorytety finansuvannia rozvytku sotsialnoi infrastruktury sela v suchasnykh umovakh]. Agrarian announcer of Prychornomoria. Economic sciences, 65, 106-108.
11. Osaulenko, O. (2012). Statistical annual of Ukraine – 2011 [Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2011 rik]. Kyiv, 559.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2013 р.